

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annetun lain muuttamisesta ja laiksi lukiolain 26 d §:n kumoamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ammatillisten oppilaiden opintososiaalisista eduista annettua lakia ja kumottavaksi lukiolain 26 d §.

Ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että asuminen oppilaitoksen asuntolassa olisi opiskelijalle maksutonta ainoastaan maatalousalan oppilaitosten, metsä- ja puutalousalan oppilaitosten sekä ammatillisten erityisoppilaitosten asuntoloissa.

Lukiolaista ehdotetaan kumottavaksi säännös lukion oppilaiden oikeudesta maksutto-

maan asumiseen peruskoulun oppilasasuntolassa.

Esitys liittyy hallituksen esitykseen laiksi lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta, hallituksen esitykseen kuntien valtionosuuslaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi sekä hallituksen esitykseen laiksi ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta ja on tarkoitettu käsiteltäväksi niiden yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu käsiteltäväksi valtion vuoden 1997 talousarvioesityksen yhteydessä ja tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1997.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annetun lain (498/83) 7 §:n mukaan asuminen oppilaitoksen oppilasasuntolassa on oppilaalle maksutonta. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) nojalla oppilaitoksen ylläpitäjälle maksetaan valtionosuutta majoitettujen oppilaiden lukumäärän ja majoitusta varten vahvistetun yksikköhinnan perusteella. Myös asuntoloiden hankkimisesta ja rakentamisesta aiheutuviin perustamiskustannuksiin on voinut saada valtionosuutta.

Ammatillisten oppilaitosten asuntoloissa majoitettiin vuonna 1995 noin 20 600 opiskelijaa. Näistä noin puolet opiskeli maatalousalan oppilaitoksissa, metsä- ja puuta-

lousoppilaitoksissa tai ammatillisissa erityisoppilaitoksissa. Maatalousalan sekä metsä- ja puutalousalan oppilaitoksissa on asuntolamajoituksen piirissä lähes 80 prosenttia oppilaista. Ammatillisissa erityisoppilaitoksissa tämä osuus on noin 47 prosenttia. Muissa ammatillisissa oppilaitosmuodoissa asuntoloissa asumisen osuus vaihtelee 0 prosentista 27 prosenttiin.

Lukiolain (477/83) 26 d §:n mukaan asuminen peruskoulun oppilaskodissa on lukion oppilaalle maksutonta. Peruskoulun oppilaskodissa asuvien lukiolaisten määrä on noin 200.

Muut kuin asuntolamajoituksessa olevat kodin ulkopuolella asuvat lukion ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijat maksavat yleensä asunnostaan vuokraa, johon on mahdollista saada opintotuen asumislisää tai asu-

mistukea. Oppilaitosten maksuttomissa asuntoloissa asuvilla opiskelijoilla ei ole asumiskustannuksistaan omavastuusuutta kuten itsenäisesti asuvilla ja opintotuen asumislisää saavilla opiskelijoilla.

2. Ehdotetut muutokset

Ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden opintososiaalisista eduista annetun lain 7 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että maksuton asuminen tarjottaisiin ainoastaan maatalousalan oppilaitosten, metsä- ja puutalousoppilaitosten sekä ammatillisten erityisoppilaitosten opiskelijoille.

Lukiolaista ehdotetaan vastaavasti kumottavaksi 26 d §:n säännös oppilaiden maksuttomasta asumisesta peruskoulun oppilaskodissa.

Esitys liittyy osana pyrkimykseen siirtää lukion ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkoihin ja asumiseen kohdistuva valtion rahoitus opintotuen piiriin. Tavoitteena on kehittää opiskelijoiden kannalta tasa-arvoinen ja yhtenäisin perustein toimiva järjestelmä, jossa etuudet eivät olisi riippuvaisia oppilaitoksen ylläpitäjän päätöksistä ja jossa tuki myönnettäisiin suoraan opiskelijoille.

Ehdotuksen mukaan maksuton asuminen oppilaitoksen asuntolassa säilyisi toistaiseksi niissä kolmessa ammatillisessa oppilaitosmuodossa, joissa asuntolassa asuminen on selvästi yleisintä ja joissa sen on katsottu liittyvän opiskelun luonteeseen. Muun lainsäädännön nojalla maksuton asuminen on mahdollista nykyisin lisäksi kansanopistojen ja liikunnan koulutuskeskusten asuntoloissa. Hallituksen tarkoituksena on antaa Eduskunnalle kuluvan vuoden aikana esitys koululainsäädännön kokonaisuudistukseksi. Tässä yhteydessä harkitaan edellytykset yhtenäistää asumisen tukeminen kaikkien oppilaitosten osalta, ammatillisia erityisoppilaitoksia lukuunottamatta.

Tämän lisäksi ehdotetaan, että ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden opintososiaalisista eduista annetun lain 2 ja 4 §:stä poistetaan jatkolinjakoulutusta koskevat maininnat. Muutos johtuu hallituksen esitykseen laiksi ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta sisältyvistä ehdotuksista, joiden mukaan lisäkoulutuksessa siirrytään kokonaan uuteen sääntely- ja rahoitusjärjestelmään.

3. Esityksen vaikutukset

Maksuttoman asumisen rajoittaminen ehdotetulla tavalla merkitsee tässä vaiheessa noin 10 000 opiskelijan siirtymistä opintotuen asumislisän piiriin.

Opintotuen asumislisän omavastuuosuus asumiskustannuksista on 33 prosenttia. Asumislisää myönnettäessä otetaan huomioon hakijan omien tulojen lisäksi myös vanhempien tulot, kun hakijaa opiskelee keskiasteella, on perheetön ja alle 18-vuotias.

Muutoksesta aiheutuva opintotuen asumislisämenojen lisäys valtion talousarvion momentilla 29.39.55 olisi vuonna 1997 noin 18 miljoonaa markkaa. Vuositasolla kustannukset olisivat noin 38 miljoonaa markkaa.

Ammatillisten oppilaitosten ylläpitäjille majoituksen perusteella maksettavat valtionosuudet vähenisivät vastaavasti. Tätä koskevat muutokset sisältyvät hallituksen esitykseen kuntien valtionosuuslaiksi ja siihen liitviksi laeiksi.

Tarkoitus on, että mahdollisimman monet nykyisin maksutonta majoitusta tarjoavat asuntolat muuttuisivat sellaisiksi opiskelija-asuntoloiksi, jotka voisivat perä opiskelijoilta vuokraa. Kunnat, kuntayhtymät ja muut ylläpitäjät voisivat halutessaan edelleen tukea taloudellisesti asuntoloita. Edellä mainittu hallituksen esitys kuntien valtionosuuslaiksi ja siihen liitviksi laeiksi sisältää myös ehdotuksen säännökseksi, jonka mukaan tästä lakiehdotuksesta johtuva toiminnan muutos ei edellyttäisi perustamiskustannuksiin aikanaan mahdollisesti saadun valtionosuuden palauttamista.

Hallituksen tarkoituksena on tarkasti seurata ehdotettujen muutosten vaikutusta lukion ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden asumistilanteeseen.

4. Asian valmistelu

Valtioneuvosto teki keväällä 1994 periaatepäätöksen siitä, että koulumatkojen ja majoituksen korvaaminen siirretään valtion tehtäväksi ja tuki myönnetään osana opintotukea.

Sen jälkeen asiaa valmisteltiin opetusministeriön asettamassa työryhmässä (Lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuki ja majoitusetu, opetusministeriön työryhmien muistioita 11:1995).

Vuoden 1996 valtion talousarvioesityksen antamisen yhteydessä hallitus päätti, että koulumatkojen korvaamista tarkastellaan selvitysmies Heikki Kosken valtion ja kuntien välisiä suhteita koskevan toimeksiannon yhteydessä. Selvitysmies ehdotti keväällä 1996 näiltä osin, että maksuttomasta majoituksesta luovuttaisiin eräitä sisäoppilaitostyyppisiä oppilaitoksia lukuunottamatta.

Esitys on valmisteltu opetusministeriössä virkatyönä.

5. Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy hallituksen esitykseen laiksi lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta, hallituksen esitykseen kuntien valtionosuuslaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi sekä hallituksen esitykseen

laiksi ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta ja on tarkoitettu käsiteltäväksi niiden yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu käsiteltäväksi valtion vuoden 1997 talousarvioesityksen yhteydessä ja tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1997.

6. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1997. Ennen lakien voimaantuloa voidaan ryhtyä niiden täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

L a k i**ammattillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista 3 päivänä kesäkuuta 1983 annetun lain (498/83) 2 §:n 3 momentti, 4 §:n 3 momentti ja 7 §, sellaisena kuin niistä ovat 2 §:n 3 momentti ja 4 §:n 3 momentti 30 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1664/93) ja 7 § 3 päivänä elokuuta 1992 annetussa laissa (718/92), seuraavasti:

2 §

Tämän lain 5 ja 7 §:n säännöksiä ei sovelleta 1 momentissa tarkoitettujen oppilaitosten aikuiskoulutuksena järjestämään ammatilliseen peruskoulutukseen eikä oppilaiden palkalliseen työharjoitteluun, ellei asetuksella toisin säädetä.

4 §

Aikuiskoulutuksena järjestetyn ammatillisen peruskoulutuksen oppilailta voidaan periä oppilasmaksuja. Maksua voidaan alentaa tai se voidaan poistaa kokonaan oppilaan maksukyvyn mukaan. Valtion ammatillisten

oppilaitosten tässä momentissa tarkoitetuista oppilasmaksuista on voimassa, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/92) säädetään.

7 §

Asuminen maatalousalan oppilaitoksen, metsä- ja puutalousoppilaitoksen sekä ammatillisen erityisoppilaitoksen oppilasasunnossa on oppilaalle maksutonta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1997.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**lukiolain 26 d §:n kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §	2 §
Tällä lailla kumotaan 27 päivänä touko- kuuta 1983 annetun lukiolain (477/83) 26 d §, sellaisena kuin se on 25 päivänä tammikuuta 1991 annetussa laissa (172/91).	Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinä- kuuta 1997.

Helsingissä 4 päivänä lokakuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Olli-Pekka Heinonen*

1.

L a k i

**ammattillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista
eduista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista 3 päivänä kesäkuuta 1983 annetun lain (498/83) 2 §:n 3 momentti, 4 §:n 3 momentti ja 7 §,

sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 3 momentti ja 4 §:n 3 momentti 30 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1664/93) ja 7 § 3 päivänä elokuuta 1992 annetussa laissa (718/92), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Tämän lain 5 ja 7 §:n säännöksiä ei sovelleta 1 momentissa tarkoitettujen oppilaitosten aikuiskoulutuksena järjestämään ammatilliseen perus- ja jatkolinjakoulutukseen eikä oppilaiden palkalliseen työharjoitteluun, ellei asetuksella toisin säädetä.

Tämän lain 5 ja 7 §:n säännöksiä ei sovelleta 1 momentissa tarkoitettujen oppilaitosten aikuiskoulutuksena järjestämään ammatilliseen peruskoulutukseen eikä oppilaiden palkalliseen työharjoitteluun, ellei asetuksella toisin säädetä.

4 §

Aikuiskoulutuksena järjestetyn ammatillisen perus- ja jatkolinjakoulutuksen oppilailta voidaan periä oppilasmaksuja. Maksua voidaan alentaa tai se voidaan poistaa kokonaan oppilaan maksukyvyn mukaan. Valtion ammatillisten oppilaitosten tässä momentissa tarkoitetuista oppilasmaksuista on voimassa, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/92) säädetään.

Aikuiskoulutuksena järjestetyn ammatillisen peruskoulutuksen oppilailta voidaan periä oppilasmaksuja. Maksua voidaan alentaa tai se voidaan poistaa kokonaan oppilaan maksukyvyn mukaan. Valtion ammatillisten oppilaitosten tässä momentissa tarkoitetuista oppilasmaksuista on voimassa, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/92) säädetään.

7 §

Asuminen oppilaitoksen oppilasasuntolassa on oppilaalle maksutonta.

7 §

Asuminen *maatalousalan oppilaitoksen, metsä- ja puutalousoppilaitoksen sekä ammatillisen erityisoppilaitoksen* oppilasasuntolassa on oppilaalle maksutonta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1997.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.